

Irländsk terrier år 2020 – en frisk och sund hundras!

Vår ras irländsk terrier har fortsatt god hälsa och är förknippad med få rasbundna sjukdomar. Det är mycket positivt och innebär ett ansvar i att följa hälsoutvecklingen kontinuerligt. Så att vi inte missar eventuella avvikelser och på ett tidigt stadium kan, med ett medvetet avelsarbete, motverka eventuella negativa trender. En första webbaserad enkätundersökning av irländares fysiska hälsa genomfördes av föreningen för fyra år sedan, under år 2016. Vi kunde då bekräfta att de rasbundna sjukdomarna HFH-A (corny feet/cracked footpad) och cystinuri var mer eller mindre obefintliga i den undersökta svenska populationen om 128 hundar. Andra genetiska sjukdomar som då förekom, dock i mycket liten omfattning, var felväxande ögonhår (ektopiskt cilium/ distichiasis), samt primär epilepsi (Röda Hund 2016, Revidering av RAS 2017). Det var mot denna bakgrund som vi nu fyra år senare valde att genomföra en ny webbaserad hälsoundersökning.

För fyra år sedan var Svenska Terrierklubbens enkät (som har utarbetats av AiredaleTerrierGillet) mall för vår undersökning, dock med vissa justeringar i form av anpassningar av frågorna till vår ras irländsk terrier. Inför år 2020 gjorde vi i avelskommittén, med utgångspunkt i tidigare resultat, ytterligare några justeringar i enkätfrågorna. I stort är dock de båda enkäterna överensstämmande med varandra, vilket innebär att vi nu inom flera frågeområden har så kallade longitudinell och jämförbara data. Det övergripande syftet med enkätundersökningen var då som nu att få en övergripande bild av det aktuella fysiska hälsoläget hos irländsk terrier. De frågeställningar vi har utgått ifrån vid analys av materialet från år 2020 är;

- Finns det sjukdomar eller andra hälsoproblem som är särskilt framträdande, och om så vilka?
- Skiljer sig den fysiska hälsan åt mellan könen, och om så på vilka sätt?
- Vilka eventuella framträdande förändringar kan vi identifiera vid jämförelser med enkätundersökningen år 2016?
- Har antalet kastrationer ökat sedan år 2016, och vilka är orsakerna till kastration?
- Vad är dagens status när det gäller ektopiskt cilium/distichiasis samt primär epilepsi?

Nedan följer beskrivningar av genomförandet, resultaten från undersökningen hösten 2020 och slutligen ett avsnitt om vilka slutsatser som kan dras på basis av de två enkätundersökningarna.

Genomförande

Enkäten som endast har distribuerats i digital form var uppbyggd utifrån sex olika temaområden; inledande frågor, hanhundar och tikar, klåda och allergier, inflammationer och infektioner, ytterligare sjukdomar i hundens kropp, tandproblem och olycksfall. Totalt omfattande enkäten 34 frågor och den genomsnittliga svarstiden var drygt fem minuter.

Enkäten skickades ut via en webblänk som publicerades på föreningens hemsida och Facebooksida samt via mail till föreningens uppfödare, med uppmaningen att skicka länken vidare till tidigare valpköpare. Dessa olika kanaler genererade sammanlagt 203 svar (hundar) och av dessa har 91 procent svarat på samtliga frågor. Eftersom genomförandefrekvensen var så pass hög har vi inte genomfört någon bortfallsanalys. När det gäller svarsfrekvensen är den svår att beräkna då vi inte vet exakt hur många irländska terrier mellan 0 – 10 år det finns i Sverige idag. En beräkning baserad på antal registrerade hundar i SKK mellan åren 2010 till sommaren 2020 ger emellertid en siffra på 499 individer, och med denna som bas blir svarsfrekvens 41 procent. Det innebär att vi har lyckats fånga knappt hälften av målgruppen. Vi behöver därför fundera på hur vi vid nästa tillfälle på ett bättre sätt kan nå de som inte är medlemmar och/eller inte läser föreningens hemsida eller Facebooksida regelbundet. Den här gången hade vi en avslutande fråga om medlemskap i SITF, där 154 svarade att

de var medlemmar, 31 att det inte var medlemmar och 18 hade hoppat över frågan. Här finns med andra utrymme både för att rekrytera medlemmar och få fler svaranden vid nästa undersökning.

Resultat

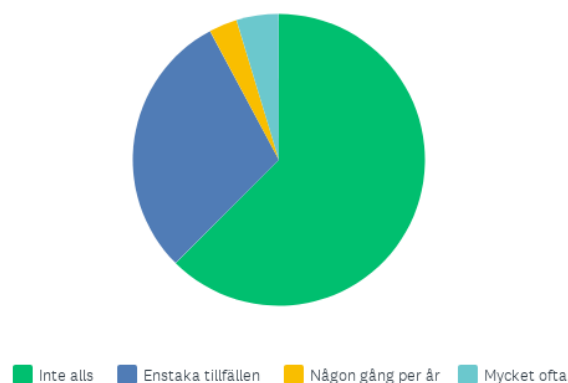
Av de 203 hundarna som utgör enkätens "respondenter" var 103 tikar och 99 hanhundar (en hade inte angett kön), med en svag övervikt av hundar födda mellan åren 2016 – 2019 (106 individer). Ägarnas upplevelser av hundens hälsa är till största delen att den är mycket god (82 procent) eller god (11 procent).

Har irländarna några sjukdomar eller hälsorelaterade problem som är särskilt framträdande?

Vid en första övergripande genomgång av svaren på de olika enkätfrågorna kunde vi inte identifiera några påfallande eller märkbara tendenser. I ett nästa steg valde vi ut de områden som hade en viss spridning över valda svarsalternativ, som var avvikande i förra enkätundersökningen eller hörde till kategorin rasbundna sjukdomar. Detta urval resulterade i en fördjupad analys av svaren på frågor med fokus på mage/tarm, klåda, kastration, urinvägar/njure och ögonhår.

När det gäller mage och tarm uppgav drygt hälften (63 procent) av de svarande att deras hund inte hade några problem med dessa organ och 1/3 att deras hund hade haft det vid enstaka tillfällen (Figur 1). De fåtal hundar (8 procent) som hade mage/tarm problem någon gång per år (Figur 1) eller mycket ofta uppgav diagnoser som återkommande akut maginflammation och tarminflammation. Betydligt vanligare var istället återkommande diarréer som naturlig reaktion på felaktig mat eller att de äter "snusk". Vidare var det förhållandevis unga hundar (0 -3 år) som hade denna typ av problem vid enstaka tillfällen eller någon gång per år.

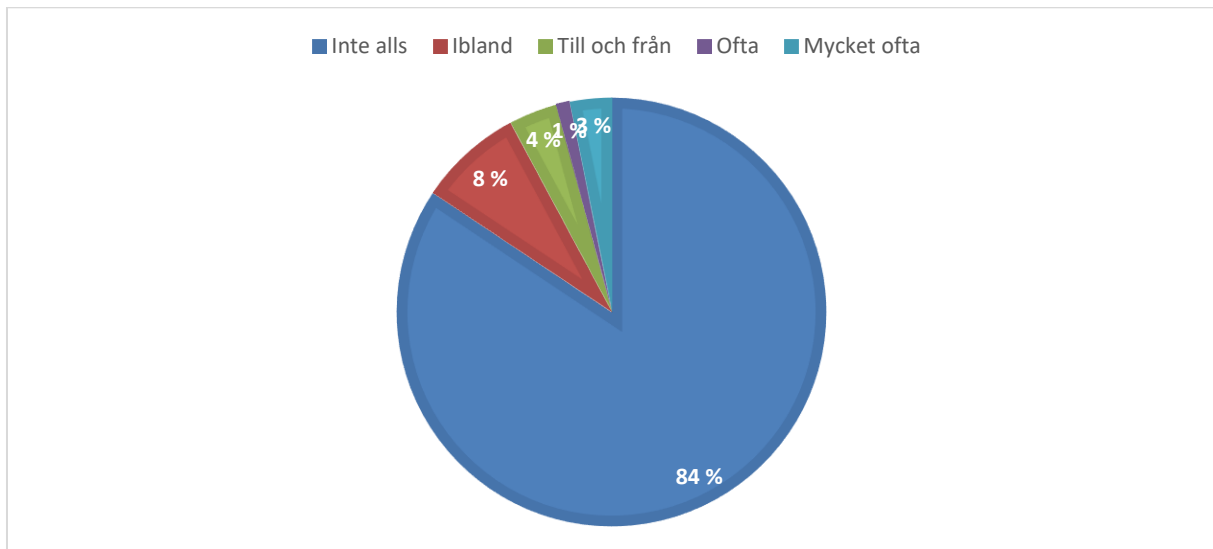
Figur 1. Svarsfördelning på frågan om din hund har haft problem med mage och/eller tarm.

Klåda är ett område som har diskuterats mellan irländarägare på föreningens Facebooksida och ett hälsoproblem som tycks växa hos hundar i allmänhet. Det var därför intressant att mer ingående analysera resultaten på frågorna om klåda, typ av hudproblem och allergier. Först ut i denna frågekedja var generell och behandlade om din hund har haft återkommande problem med klåda. Det visade sig att en klar majoritet inte hade några problem med klåda (84 procent) och att endast fyra procent (8 hundar) hade det ofta eller mycket ofta. För dessa hundar som hade återkommande problem med klåda var det inte specificerat i de öppna svaren hur denna yttrar sig, förutom några som angav allergi som orsak. Andra nämner att hunden biter på tassarna, vilket dels kan bero på

stress dels på den jästsvamp som finns naturligt i huden och som en del hundar tenderar att reagera på i form av klåda.

Figur 2. Procentuell fördelning av de 192 hundar som "svarade" på frågorna; inte alls hade klåda, alternativt hade klåda ibland, till och från, ofta eller mycket ofta.

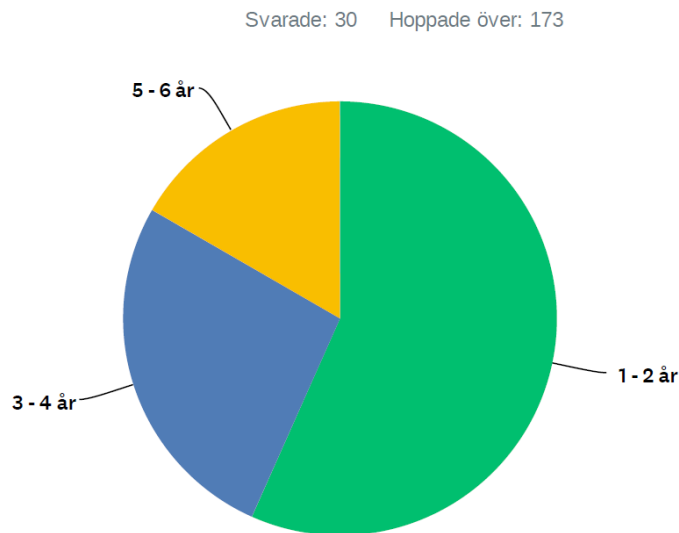
Vi frågade även om de hundar som hade återkommande problem med klåda hade ytterligare problem som mjäll, pälsavfall eller eksem. På denna fråga fanns svar från 29 av de 30 hundar där ägarna angett någon form av återkommande klåda (från ibland till mycket ofta). Knappt hälften av dessa hundar angav att de hade eksem eller problem med mjäll, samtidigt som de möjliga öppna svaren inte visade på någon gemensam tendens mer än att ett fåtal av dessa hundar hade haft olika former av öronproblem. Sammanfattningsvis visar resultaten ovan att det endast är ett fåtal irländsk terrier som har problem med klåda och närliggande diagnoser, det finns med andra ord inga tecken på att det skulle vara ett generellt förekommande problem inom rasen. Samtidigt ska vi dock vara medvetna om att det är en viktig fråga för de hundar, och deras ägare, som är drabbade av olika former av klåda.

Cystinuri är när hunden har en ökad mängd av aminosyran cystin i urinen, vilket kan vara en följd utav en defekt i njurarna och leda till att stenar bildas i urinvägarna. Det är några få raser som drabbas av cystinuri, och en av dessa är irländsk terrier. Idag finns möjlighet att undersöka halten av aminosyror, inklusive cystin, i urinen genom ett så kallat COLA test. Tyvärr är det inte testet helt tillförlitligt, vilket innebär att det är svårt att bedöma resultatens giltighet. Här finns med andra behov av ytterligare forskning, med fokus på ökad förståelse av sjukdomens arvs gång och som en följd utveckling av valida och reliabla testmetoder. I enkätundersökningen från 2016 var det endast tre hundar vars ägare angav att de hade drabbats av cystinuri, två hanar och en tik. Nu år 2020 var det ingen hund i materialet som hade fått diagnos cystinuri, däremot var det en hanhund där ägaren uppgav att den hade haft urinsten.

När det gäller kastration var det enligt enkätundersökningen i höstas fler hundar (30 hundar) som hade gjort ett sådant ingrepp än vid 2016 års undersökning (21 hundar). Den vanligaste orsaken för hanhundar då som nu var av beteendemässiga skäl, och kastrationen i denna grupp görs oftast för tikar och hanar när hunden är mellan ett till två år gammal och då genom kirurgiskt ingrepp. I de öppna svaren är den vanligaste kommentaren för hanhundar att den inte skulle användas till avel och en önskan om att få en lugnare hund. För tikarna handlade det istället om medicinska skäl som hormonellt betingade beteendeförändringar vid lopp. I 2016 års enkät var det 12 tikar och åtta

hanhundar som var kastrerade genom kirurgi, och en hanhund genom kemisk behandling. Nu år 2020 var det 11 tikar och 18 hanhundar som var kastrerade genom kirurgi, och en hanhund genom kemisk behandling.

Figur 3. Svar på frågan om vid vilken ålder hunden kastrerades.

Felväxande ögonhår är utifrån statistiskt perspektiv inte något framträdande problem bland irländska terrier (cirka fyra hundar i respektive enkätundersökning). Distichiasis, trichiasis eller ektopiska cilier kan dock vara ganska så smärtsamt för hunden, vilket gör att vi bör vara uppmärksamma på förekomsten och att den inte ökar.

Det finns inget gemensamt hälsoproblem hos hundarna med medelgod hälsa, utan materialet kan beskrivas som ganska så utspritt över olika diagnoser som prostatabesvär (1 individ), livmoderinflammation (2 individer), klåda som har utretts av veterinär (7 individer), autoimmun sjukdom (2 individer), återkommande öroninflammationer (3 individer), återkommande problem med mage/tarm (7 individer), diagnos hjärtsjukdom eller annan sjukdom i cirkulationsorganen (2 individer), cancerdiagnos (2 individer), problem med njurar eller lever (1 + 1 individ) samt ögon/katarakt (1 individ). Som vi ser finns det utifrån det insamlade materialet ingen sjukdom eller diagnos som är särskilt framträdande och i behov av åtgärd.

Skiljer sig hälsan åt mellan tikar och hanar?

Ett sätt att gå "bakom" den rent beskrivande statistiken är att göra så kallade signifikansanalyser, det vill säga undersöka om skillnader i svar på en fråga beror på slumpen eller om det kan antas att vi skulle få samma svar i en större undersökning med fler irländare. I vårt fall hade vi tillräckligt många svaranden för att kunna göra signifikansanalyser, men i flertalet av frågorna var det inte tillräckligt många svarande per svarsalternativ för att kunna göra en säker beräkning. När vi valde att bryta ut hanar och tikar för att se eventuella signifikanta skillnader mellan könen identifierade vi dock några sådana i materialet från år 2020. Där var det att fler tikar generellt sett bedömdes ha dålig hälsa, samtidigt som de bedömdes ha en bättre tandhälsa. När det gäller hanhundar var det fler av dessa som hade problem med någon form av klåda samt ögonproblem någon gång per år.

Vad kan vi dra för slutsatser?

En summering av våra analyser visar att Irländarna är friska och vid god vigör! Detta bekräftas av att:

- Det inte finns något gemensamt hälsoproblem hos hundarna med medelgod eller dålig hälsa (skala; mycket god, god, medel god, dålig, mycket dålig), samt att ingen hund bedömdes att ha en mycket dålig hälsa.
- Vi har inte kunnat bekräfta att klåda är ett rasbundet hälsoproblem hos irländarna, endast fyra procent hade återkommande symptom.
- Ingen hund i materialet hade fått diagnos cystinuri.
- Endast ett fåtal hundar hade felväxande ögonhår (distichiasis, trichiasis eller ektopiska cilier). Vi bör dock vara uppmärksamma på förekomsten, så att denna inte ökar.
- Det inte finns någon tendens till gemensamma negativa hälsotrender vid jämförelser mellan enkätundersökningarna 2020 och 2016.

Vad vi dock har kunnat se är att antalet kastrationer har ökat och då framförallt hos hanhundarna där siffran har ökat från 9 individer till 19 individer. För tikarna var motsvarande siffror 12 respektive elva. Därutöver finns i materialet vissa signifikanta könsskillnader som att det var vanligare att tikar bedömdes ha en dålig hälsa och att hanhundar var mer förekommande bland de som hade någon form av klåda.

Slutligen har vi avels- och hälsokommittén diskuterat att nästa steg kan vara en fördjupning i sjukdomen urinsten, cystinuri. Med fokus på förekomsten utanför Sveriges gränser och var forskningsfronten befinner sig idag när det gäller orsaker, arvsgång och tester. En annan fråga att undersöka närmare är varför irländare kastreras, är det resultat av en norm som håller på att skapas i hundsverige, förhoppningar om att komma till rätta med "tonårsproblem" eller finns det mer alvarliga orsaker som spelar in? Kastration är en mycket viktig fråga, inte minst eftersom vi idag har en relativt sett liten avelsbas att utgå ifrån i avelsarbetet.

För avels- och hälsokommittén,

Annika Vänje, Birgitta Sköld, Anette Bodin